

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació

Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

Restitució de la família Perxés (1932-1939)

Fitxa NODAC

Versió 1.3

Data de creació: maig del 2007

Data d'actualització: setembre del 2021

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació
Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

Introducció

Aquesta fitxa descriu, a nivell de grup de sèries documentals, la documentació que va ser trobada l'any 2000 a la capella del mas Perxés, d'Agullana (Alt Empordà). L'Arxiu Nacional de Catalunya va ser el responsable de netejar-la, inventariar-la i restaurar-la, i l'any 2007 va ser reintegrada al fons del Parlament de Catalunya. El fons conté documentació relacionada amb l'activitat parlamentària i de suport administratiu dels anys 1932 a 1938.

1. Àrea d'identificació

1.1. Codi de referència

CAT APC FDH002 Restitució de la família Perxés

1.2. Nivell de descripció

Grup de sèries.

1.3. Títol

Documentació de l'activitat parlamentària i de suport administratiu.

1.4. Data(es)

Dates de creació: 1928-1938.

Dates d'agregació: 1932-1938.

1.5. Volum i suport

0,83 metres lineals de documentació en paper (8 arxivadors, 179 unitats documentals que inclouen 1 fotografia en positiu, en blanc i negre).

2. Àrea de context

2.1. Nom del(s) productor(s)

Parlament de Catalunya.

2.2. Història del(s) productor(s)

El Parlament és la institució que representa el poble de Catalunya. Exerceix la potestat legislativa, aprova els pressupostos de la Generalitat i controla i impulsa l'acció política i de govern.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació
Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

L'Estatut de Catalunya, aprovat per les Corts Constituents de la República el 9 de setembre de 1932, fou la norma que va crear la Generalitat de Catalunya, integrada pel Parlament, el president de la Generalitat i el Consell Executiu.

Les primeres eleccions al Parlament de Catalunya van tenir lloc el 20 de novembre de 1932. El Decret del 8 de maig de 1931, aprovat pel Govern de la República, establí un sistema electoral majoritari a dues voltes amb representació de les minories, la qual cosa implicava obtenir a la primera volta un 20% dels vots per a poder ser elegit. Aquest sistema es basava en el sufragi universal masculí dels majors de 23 anys. Els partits polítics es presentaren en candidatures formades per coalicions que abraçaven tot el ventall ideològic. S'hi presentaren 486 candidats, aplegats en 39 candidatures, dels quals s'havien d'elegir els 85 diputats. Com a resultat, en van sortir elegits: 61 diputats d'Esquerra Republicana de Catalunya, 16 de la Lliga Regionalista, 5 de la Unió Socialista de Catalunya, 1 d'Acció Catalana i 1 d'Unió Democràtica de Catalunya.

El Parlament hagué de treballar en un context polític, tant català com espanyol i internacional, convuls; fou interromput durant dos anys, l'anomenat *Bienni Negre* (1934-1936), i, finalment, la mateixa institució parlamentària fou abolida, amb els altres òrgans de la Generalitat, pel triomf de la revolta contra la República espanyola (1939). Malgrat unes circumstàncies tan adverses, el Parlament va fer durant aquesta època una tasca legislativa important.

El 6 de desembre de 1932 tenia lloc la solemne sessió d'obertura del Parlament. Francesc Macià, president provisional de la Generalitat, adreçà al poble de Catalunya un emotiu missatge en aquesta avinentesa. El 13 de desembre es constituïa definitivament el Parlament; s'escollí la Mesa definitiva, que tingué la mateixa composició que la provisional i fou presidida per Lluís Companys com a president del Parlament; Joan Casanovas, d'Esquerra Republicana, en fou vicepresident primer; Antoni Martínez i Domingo, de la Lliga, vicepresident segon, i en foren secretaris Martí Rouret i Antoni Dot, d'Esquerra Republicana, Josep M. Casabó, de la Lliga, i Carles Gerhard, de la Unió Socialista de Catalunya.

El dia 14 de desembre el Parlament elegí Francesc Macià com a primer president de la Generalitat; el 20 es presentava el primer Govern de la Generalitat, i pocs dies després s'aprovaren els primers pressupostos.

El dia 20 de juny de 1933 Joan Casanovas passava a ser president del Parlament, atès que Lluís Companys havia dimitit en ser nomenat ministre de Marina al Govern de Madrid. La vicepresidència primera del Parlament correspongué a Jaume Serra i Húnter.

El dia 25 de desembre moria Francesc Macià. El Parlament li dedicà una emotiva i solemne sessió necrològica el dia 29.

El dia 31 de desembre Lluís Companys fou elegit president de la Generalitat, i el dia 5 de gener de 1934 presentava el primer Govern format per una coalició d'Esquerra Republicana de Catalunya

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

amb la Unió Socialista de Catalunya, el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra i Acció Catalana Republicana.

Al gener del 1934 la Lliga es retirava del Parlament de Catalunya. La seva absència es perllongà fins a l'octubre del mateix any, però sense pretext ni causa parlamentària; fou un gest de protesta per incidents succeïts al llarg de la campanya electoral municipal, en la qual fou derrotada.

El dia 21 de març el Parlament aprovava la Llei de contractes de conreu, que el 8 de juny era declarada inconstitucional pel Tribunal de Garanties Constitucionals de la República. El Parlament de Catalunya tornà a votar el mateix text de la Llei el dia 12. Aquest i altres incidents van enrarir les relacions amb el Govern de Madrid. En el fons es covava la polèmica entre la coalició de centreesquerra que governava Catalunya, interessada en l'autonomia i a consolidar una República democràtica, i el Govern de la República, que des del final del 1933 es decantava cap a la dreta en defensa dels interessos conservadors.

El divorci fou extrem quan a l'octubre del 1934 la Confederació Espanyola de Dretes Autònomes (CEDA) accedia al Govern de la República. El 6 d'octubre el Govern de la Generalitat, en veure amenaçada l'autonomia de Catalunya, apartant-se de la Constitució i de l'Estatut, proclamava l'Estat Català dins la República Federal Espanyola, que va durar fins a la matinada del dia següent, quan es rendia a l'exèrcit per a evitar un vessament de sang. Una llei de la República del 2 de gener de 1935 suspengué les facultats que l'Estatut de Catalunya havia atorgat al Parlament, el qual no es va reunir ni un sol cop fins al 29 de febrer de 1936.

Just després del triomf del Front Popular —Front d'Esquerres a Catalunya— en les eleccions del febrer del 1936, el Parlament reprenia la seva tasca després de disset mesos. El primer acord fou el de confirmar Lluís Companys com a president de la Generalitat, que ratificà el seu Govern.

A partir del 21 de juliol de 1936, el Parlament només es reuní en cinc ocasions: la primera, el 18 d'agost de 1937 per a prorrogar la legislatura, ja que la Guerra Civil (iniciada el 18 de juliol de 1936) dificultava la convocatòria d'eleccions per a la seva renovació, que s'havien de fer aquella tardor. L'última reunió oficial del Parlament al seu palau fou l'1 d'octubre de 1938. Hi assistiren 41 diputats dels 69 que encara en tenien la condició; hom hi elegí Josep Irla, d'Esquerra Republicana de Catalunya, com a president del Parlament; Antoni Rovira i Virgili, d'Esquerra Republicana de Catalunya, com a vicepresident primer, i Manuel Serra i Moret, de la Unió Socialista de Catalunya, com a vicepresident segon. N'eren secretaris Antoni Dot i Josep Folch, d'Esquerra Republicana de Catalunya; Pere Lloret, d'Acció Catalana, i Carles Gerhard, de la Unió Socialista de Catalunya. L'últim acord del Parlament fou el de designar una comissió parlamentària per tal de visitar els combatents dels fronts i portar-los el record i la solidaritat de Catalunya.

Els diputats i els grups parlamentaris van dur a terme un treball intens en el decurs dels anys en què va estar en funcionament la institució. Es van celebrar 259 sessions i es van aprovar lleis molt

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

importants, com la Llei de l'Estatut interior, la Llei de contractes de conreu, la Llei municipal de Catalunya i la Llei de bases per a l'organització dels serveis de sanitat i assistència social a Catalunya, entre d'altres. En total es van aprovar 122 lleis; dels 145 projectes presentats, 131 ho foren per iniciativa del Govern i 14, per iniciativa parlamentària.

La institució parlamentària es va organitzar internament en unitats administratives que donaven suport al treball dels diputats. Entre aquestes unitats destaquen: Oficialia Major, Intervenció, Secretaria, Cerimonial i Majordomia, Diari de Sessions, Arxiu i Biblioteca, Servei Mèdic i Servei Telefònic.

D'aquesta època se n'ha conservat molt poca documentació a causa de la Guerra Civil. Amb l'entrada de les tropes franquistes a Barcelona al gener del 1939, alguns diputats i personal de la cambra en van salvaguardar una part enduent-se-la del Palau del Parlament a altres indrets. Així mateix, la documentació que va romandre el 1939 al Palau del Parlament va ser espoliada per les tropes franquistes i la Delegació de l'Estat per a la Recuperació de Documents (DERD) la va trametre a l'Arxiu Històric Nacional, secció Guerra Civil, a Salamanca.

2.3. Història arxivística

Aquesta documentació es va guardar durant unes quantes dècades al mas Perxés, d'Agullana (Alt Empordà). No se sap amb exactitud com succeïren els fets. Possiblement alguns diputats i funcionaris, en marxar cap a l'exili a França, es van endur una part de la documentació en caixes i en arribar en aquest mas s'hi instal·laren uns dies. Aquesta finca agrícola, situada molt a prop de la frontera, havia estat confiscada la primavera del 1938 al propietari, Jaume Perxés i Vilaseca, exiliat des de l'estiu del 1936, i era un lloc de pas de molts exiliats de la República, entre ells el president Lluís Companys, que hi va passar els darrers dies abans d'iniciar el camí cap a l'exili pel coll de Lli.

Quan es va acabar la guerra i la família Perxés va recuperar el mas, van trobar unes caixes de fusta preparades per a ser traslladades a França en un edifici annex a la casa, la capella, a la qual se li havia ensorrat el sostre. La documentació va quedar oblidada al mas fins que l'any 2000 uns periodistes de TV3 van fer un documental sobre Companys i aleshores els germans Perxés els van ensenyar la documentació. L'Arxiu Nacional de Catalunya s'hi va posar en contacte i al novembre de l'any 2000, la família Perxés retornava aquesta documentació a la Generalitat. L'Arxiu Nacional va netejar, inventariar i restaurar la documentació, moment en què aquest centre es va adonar que es tractava de documentació produïda pel Parlament. Anys més tard, el 9 de maig de 2007, es feia una segona restitució, amb què la família Perxés i el Govern de la Generalitat retornaven la documentació al Parlament, la institució que l'havia produït.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació
Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

2.4. Dades sobre l'ingrés

El 9 de maig de 2007, l'Arxiu Nacional de Catalunya, amb el vistiplau de la família Perxés, va restituir els documents al Parlament de Catalunya. Es conserva a l'Arxiu l'acta de lliurament d'aquesta documentació.

3. Àrea de contingut i estructura

3.1. Abast i contingut

El fons conté la documentació generada per l'activitat legislativa de la cambra catalana al llarg de la seva existència i la produïda com a ens administratiu, del 1932 al 1938. Per tant, d'una banda, destaquem la documentació fruit dels comicis electorals (actes d'escrutini i credencials dels diputats electes per les diferents circumscripcions catalanes, i adscripcions de grup parlamentari dels diferents diputats per a la constitució de la cambra) i l'originada per l'activitat legislativa (documentació de les comissions permanents i especials, i proposicions i projectes de llei presentats al llarg de la legislatura). D'altra banda, destaca la documentació producte de la gestió administrativa de la institució, especialment la relativa a la gestió dels recursos humans, com la dotació de plantilla i els expedients de personal.

3.2. Sistema d'organització

La documentació s'ha classificat, per funcions i activitats de la institució, en nou sèries:

01. ELECCIONS DE DIPUTATS AL PARLAMENT DE CATALUNYA

01.01. Circumscripció de Barcelona

01.02. Circumscripció de Girona

01.03. Circumscripció de Lleida

01.04. Circumscripció de Tarragona

02. CONSTITUCIÓ DE LA CAMBRA

03. ACTIVITAT LEGISLATIVA

03.01. Comissions

03.02. Proposicions i projectes de llei

04. ÒRGANS DE GOVERN

04.01. Presidència

04.02. Comissió de Govern Interior

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

05. GESTIÓ DELS RECURSOS ECONÒMICS

05.01. Pressupostos

05.02. Gestió de la despesa

06. GESTIÓ DELS RECURSOS HUMANS

06.01. Dotació de personal

06.02. Plantilla

06.03. Expedients de personal

07. GESTIÓ DELS BÉNS IMMOBLES

07.01. Manteniment

07.02. Llicències d'ús

08. RECURSOS D'INFORMACIÓ

09. MATERIAL GRÀFIC

3.3. Informació sobre avaluació, tria i eliminació

Aquest fons documental és de conservació permanent.

Normativa aplicable:

- Llei 9/1993, del 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC 1807, 11.10.1993).
- Llei 10/2001, del 13 de juliol, d'arxius i documents (DOGC 3437, 24.7.2001).

3.4. Increments

-

4. Àrea de condicions d'accés i ús

4.1. Condicions d'accés

Lliure.

4.2. Condicions de reproducció

-

4.3. Llengües i escriptures dels documents

Predomina el català, amb alguns documents en castellà.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació
Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

4.4. Característiques físiques i requeriments tècnics

Aquesta documentació ha estat restaurada. Tot i així, hi ha algunes unitats documentals de lectura dificultosa.

4.5. Instruments de descripció

Inventari de les sèries documentals en base de dades Access.

Inventari extret de: FRAGO PÉREZ, Pilar. *El fons del Parlament de Catalunya (1932-1938): Documentació recuperada al Mas Perxés d'Agullana*. Sant Cugat del Vallès: Arxiu Nacional de Catalunya, abril del 2006.

5. Àrea de documentació relacionada

5.1. Existència i localització dels originals

-

5.2. Existència i localització de reproduccions

Fons digitalitzat consultable a l'Arxiu del Parlament.

Reproducció digital del fons a l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC2-93).

5.3. Documentació relacionada

L'Arxiu del Parlament conserva la documentació del Parlament de la República que li ha estat restituïda o que ha ingressat com una donació:

B. FONS DOCUMENTAL DEL PARLAMENT DE CATALUNYA, 1932-1939 (produït per la institució parlamentària)				
Codi del fons	Tipus de fons	Tipus d'ingrés a l'Arxiu	Nom del fons	Descripció
B101	Parlamentari	Restitució	Restitució de l'Ajuntament d'Olot	Llibres de comptabilitat del Parlament de la República (1932-1939) (<i>sèrie</i>)
B102	Parlamentari	Restitució	Restitució de la família Perxés	Documentació parlamentària i administrativa del Parlament de la República (1932-1939) (<i>grup de sèries</i>)
B110	Parlamentari	Restitució	Restitució de l'Arxiu Nacional de Catalunya, documents de Salamanca	Documentació parlamentària i administrativa del Parlament de la República requisada al 1939 i dipositada a l'Arxiu Històric Nacional, secció Guerra Civil, de Salamanca. La documentació va ser restituïda pel Centre Documental de la Memòria Històrica de Salamanca el 31 de gener de 2006, en compliment de la Llei de l'Estat 21/2005, a l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), que la va restituir al

PARLAMENT DE CATALUNYA

Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació Àrea d'Arxiu i Gestió Documental

				Parlament de Catalunya (1932-1938) (grup de sèries)
B103	Parlamentari	Donació	Donació de Maria Teresa Villamartín	Diaris de sessions de l'època republicana (1932-1938). 5 volums + 1 volum del resum de deliberacions (sèrie)
B104	Parlamentari	Donació	Donació de Josep Mainar i Pons	Documentació relativa als treballs fets per a adequar la seu del Parlament de Catalunya (1932-1936) (UDS i UDC)
B105	Parlamentari	Donació	Donació de l'Ajuntament de Barcelona	Diaris de sessions de l'època republicana, vol. I i II (1932-1933) (sèrie)

5.4. Bibliografia

-

6. Àrea de notes

6.1. Notes

-

7. Àrea de control de la descripció

7.1. Auditoria i data(es)

Descripció feta per Pilar Frago Pérez (maig del 2007).

Actualització duta a terme per MCN (octubre del 2015).

Actualització duta a terme per AVM i OTS (agost del 2021). Correcció i assessorament lingüístics duts a terme per DAL (setembre del 2021).

7.2. Fonts

Per a elaborar l'element *Història del productor*, s'han emprat les fonts següents:

- CAMPS I ARBOIX, Joaquim de. *El Parlament de Catalunya (1932-1936)*. Barcelona: Edicions 62, 1976. 354 p. (Cultura Catalana Contemporània; IV)
- PITARCH, Ismael E. *L'estructura del Parlament de Catalunya i les seves funcions polítiques (1932-1939)*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes, 1977. 612 p. (Documents de cultura; 14)
- «El Parlament de Catalunya». En: SOBREQÜÉS, Jaume; VICENS, Francesc; PITARCH, Ismael E. *Parlament de Catalunya*. Barcelona: Publicacions del Parlament de Catalunya, 1981. 118 p.

PARLAMENT DE CATALUNYA

**Departament de Gestió Documental i Recursos d'Informació
Àrea d'Arxiu i Gestió Documental**

7.3. Regles o convencions

Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC). Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Direcció General del Patrimoni Cultural, Subdirecció General d'Arxius i Associació d'Arxivers de Catalunya, 2006.